

СЕКЦІЯ 2 ПРОФЕСІЙНА СОЦІАЛІЗАЦІЯ У ЗВО ЯК ОСНОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ

УДК 005.336.2:378:37.091.12:159-051(043.2)

АЛМАШ С.І., ФІЛЯГІНА Б.І.
Мукачівський державний університет

ЩОДО ПРОБЛЕМИ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

На сучасному етапі розвитку суспільства спостерігається зростання ролі спілкування та комунікативної компетентності людини у процесі побудови правової і суверенної держави. На рівні особистості відбувається усвідомлення того, що без ґрунтовних соціально-психологічних знань і вмінь неможливо продуктивно будувати соціальні та міжособистісні відносини, налагоджувати контакти, сприймати й оцінювати інших людей, регулювати власну поведінку, здійснювати обмін думками, інформацією, впливати один на одного. Тобто, у розвитку особистості комунікативні знання, вміння і навички посідають чільне місце. Тому в останні роки неухильно зростає зацікавленість у психологічних знаннях, які стають надійним помічником кожної людини у всіх сферах практичної діяльності та у повсякденному житті людини.

Психологічні знання та вміння необхідні кожній людині, а психологам особливо, оскільки їх професійна діяльність передбачає постійні контакти типу «людина – людина», дозволяють їм пізнати психічні якості особистості, які обумовлюють специфіку основних підходів до розуміння сутності процесу спілкування. Знання психологічних закономірностей спілкування, застосування їх у професійній діяльності підвищує ефективність праці психологів, допомагає їм розуміти співрозмовників, регулювати взаємовідносини з колегами, клієнтами тощо.

Таким чином, професійна діяльність психолога передбачає постійну взаємодію у сфері суб'єкт - суб'єктних взаємовідносин, тому власне сформована комунікативна компетентність психолога значною мірою визначає характер цієї діяльності, уможливорює подальше професійне зростання та самореалізацію спеціаліста. Значущість розробки проблеми професійної комунікації пояснюється тим, що комунікативна компетентність гарантує психологу відчутний успіх у професійно-ділових стосунках.

Проблема професійної комунікації досліджена прихильниками різних напрямів психології: А. Брудний, Ю. Лотман, Р. Ширалієва, Є. Шукурова та ін. Вагомими є дослідження впливу спілкування на свідомість особистості (В. Боров, А. Деркач, В. Кан-Калік, А. Коваленко О. Леонтьєв та ін. В українській психології вагомий внесок у дослідження проблеми спілкування зробили Г. Балл, О. Бондаренко, Ж. Вірна, О. Дусавіцький, В. Клименко, С. Максименко, М. Савчин, Т. Щербан та ін. [1].

Означена тема в Україні супроводжується рядом суперечностей між:

– запитами і потребами сучасних студентів, обумовленими особливостями їхнього розвитку у постіндустріальному суспільстві та станом

готовності викладачів оптимально реагувати на такі запити й задовольняти їхні потреби під час організації взаємодії у навчально - виховному процесі;

- сучасними вимогами суспільства до комунікативної компетентності психологів та реальною практикою підготовки таких фахівців в умовах ступеневої системи освіти;

- визнанням професійної компетентності психолога визначальним чинником освіти і невідповідним цьому положенню стану готовності випускників до виконання своїх професійних обов'язків;

- потребою практики в методичному супроводі у ступеневу систему підготовки психологів та відсутністю відповідного навчально-методичного забезпечення;

- об'єктивною потребою формування комунікативної компетентності випускників-психологів на європейському рівні і невідповідністю вітчизняної системи підготовки кадрів вимогам Болонського процесу.

Формування і розвиток комунікативної компетентності в умовах ЗВО повинно відбуватись інтегровано: під час вивчення дисциплін циклу професійної підготовки, проходження всіх видів практик, таких форм роботи, як конкурси, індивідуальні методичні консультації, школи передового психологічного досвіду, науково-практичні конференції, проблемні столи, творчі звіти психологічних колективів та цілеспрямованого застосування загальних психологічних технологій.

Технології формування і розвитку комунікативної компетентності – це сукупність знань й умінь про способи, засоби, прийоми впливу, які забезпечують досягнення поставлених комунікативних цілей. До них відносять: соціально-психологічні тренінги; психотехнічні вправи для розвитку комунікабельності; загальні правила продуктивної комунікації (вимога враховувати особливості партнера зі спілкування, виявлення поваги до партнера, говорити мовою партнера і правило позиція «рівних», правило виявлення інтересу до проблем партнера, правило активного слухання, правило демонстрація спільності, група правил і рекомендацій технологічного інструментарія риторики); група технологій «уникнення дефектів» у контактах, «техніка Франкліна»; технології безконфліктної комунікації; група правил, які стосуються етикету; правила і рекомендації використання невербальної комунікації; група рекомендацій щодо проведення зборів, нарад.

Запропоновані правила не вичерпують усього розмаїття технік і рекомендацій, однак всі поради можна об'єднати такою закономірністю: будь-який засіб має вагу і ефективність, якщо він застосовується і виконується не механічно, а адекватно конкретній ситуації, враховуючи соціокультурний та етнопсихологічний контекст комунікації. Перспективу подальших дослідження вбачаємо у підготовці системи тренінгових занять, спрямованих на розвиток комунікативної компетентності студентів-психологів.

Література

1. Андрієвська В. В. Мова й мовлення в структурі професійної компетентності психолога. / В. В. Андрієвська. // Наукові записки Інституту психології імені Г. С. Костюка АПН України. – К. : Ніка-Центр, 2010. – Вип. 38. – С. 46-63.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>